

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Сергій ПЕТРОВ

« 02 »

травня

2023 року

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ**

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий)

Ступінь вищої освіти доктор філософії (PhD)

Нормативний термін навчання 4 роки

Харків – 2023

Програма вступного іспиту до аспірантури для здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD): галузь знань: 01 Освіта /Педагогіка; спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Програму склали:

доктор педагогічних наук, професор Галина ЄЛЬНИКОВА

доктор педагогічних наук, професор Людмила ШТЕФАН

кандидат педагогічних наук, доцент Вікторія КОВАЛЬСЬКА

кандидат педагогічних наук, доцент Лариса БАЧІЄВА

Узгоджено на засіданні кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти (протокол № 11 від 19 квітня 2023 р.)

Завідувач кафедри педагогіки,

методики та менеджменту освіти

д. пед. н., проф. Наталія БРЮХАНОВА

Узгоджено на засіданні Вченої ради Української інженерно-педагогічної академії (протокол № 10 від 28 квітня 2023 року)

Голова Вченої ради

д. пед. н., проф. Олена КОВАЛЕНКО

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Зміст програми.....	5
3. Критерії оцінювання.....	7
4. Список рекомендованих джерел.....	8

1. Пояснювальна записка

Спеціальність 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) – це напрям професійної підготовки, який концентрується на комплексній багатофакторній оптимізації освітнього процесу та умов його здійснення в професійних (професійно-технічних) закладах освіти та закладах фахової передвищої освіти як бази удосконалення професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Вступний іспит з професійної освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта» (за спеціалізаціями) для здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) має *за мету* з'ясування рівня підготовки, який сформувався у вступників на другому (магістерському) рівні вищої освіти (або освітньо-кваліфікаційному рівні спеціаліст) з метою проведення конкурсного відбору серед них на навчання за означеним освітньо-науковим ступенем вказаної спеціальності у межах ліцензованого обсягу.

Зміст програми вступного іспиту ґрунтується на таких навчальних дисциплінах, як дидактичне проєктування, педагогічне проєктування в інноваційному просторі, інноваційні технології в педагогічній діяльності, менеджмент освіти, методологія і організація наукових досліджень, основи педагогічних досліджень.

Вступний іспит передбачає перевірку та оцінку професійної компетентності, наявності інтегрованих знань з фахових дисциплін та вмінь реалізовувати ці знання на практиці. Для цього вступник до аспірантури має продемонструвати:

1. *Знання* основних проблем професійної освіти; понять професійної дидактики; методики викладання навчальних дисциплін у закладах професійної освіти, у тому числі й на інноваційних засадах; історичних витоків розвитку професійної (професійно-технічної) освіти; форм, методів, засобів, змісту, навчально-програмної документації та організації освітнього процесу у цій сфері; основ управління закладами професійної освіти; організації дослідно-експериментальної роботи у сфері професійної освіти.

2. *Уміння* аналізувати, порівнювати окремі педагогічні теорії, систематизувати різні наукові підходи до наукової проблеми зі сфери професійної освіти; творчо застосовувати теоретичні погляди теоретиків професійної педагогіки в освітньому процесі закладів професійної освіти; вільно оперувати знаннями з професійної дидактики; використовувати досвід сучасного викладання навчальних дисциплін в аналізованій сфері; правильно обирати та застосовувати методи та методики науково-педагогічних досліджень за означених умов.

3. *Здатності* щодо проєктування, організації комунікацій в освітньому процесі закладів професійної освіти; реалізації дослідницької компетентності.

Вступний іспит проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет містить 3 завдання творчого характеру.

До програми додається список рекомендованої літератури, критерії оцінювання підготовки.

Форма вступного випробування – екзамен

Час виконання – 3 год.

Вимоги до відповіді вступника.

Оцінювання відповідей вступників проводиться з урахуванням наступних аспектів:

- об'єктивності в усвідомленні закономірностей і своєрідності розвитку світової, вітчизняної, регіональної професійної освіти;
- здатності здобувача мислити науково-педагогічними категоріями з обраного напрямку;
- сформованості культури фахового мовлення;
- схильності до наукової та педагогічної творчості.

4. Зміст програми

РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СПЕЦИФІКА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

1. Законодавча база організації освітньої діяльності в професійній освіті: Закон України «Про освіту», Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», Закон України «Про фахову передвищу освіту», Закон України «Про вищу освіту».

2. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року.

3. Структура та управління закладами професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

4. Державні стандарти освіти.

5. Національна рамка кваліфікацій та ступеневість освіти.

6. Професійні стандарти як підґрунтя розроблення стандартів професійно-технічної та фахової передвищої освіти.

7. Документальне супроводження організації освітнього процесу.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1. Принципи розвитку сучасної професійної освіти.

8. Психолого-педагогічні основи підготовки фахівців у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

2. Болонський процес і його значення для розвитку інтеграційних процесів у професійній освіті.

3. Реалізація системно-діяльнісного підходу до освітнього процесу в закладах професійної освіти

4. Реалізація компетентнісного підходу до освітнього процесу в закладах професійної освіти.

5. Науково-методичні та організаційно-педагогічні проблеми теорії і практики впровадження інклюзивної освіти в закладах професійної освіти.

6. Педагог професійного навчання як суб'єкт освітньої діяльності в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

7. Особливості кар'єри педагога професійного навчання.
8. Здобувач як суб'єкт освітньої діяльності закладу професійної освіти.
9. Поняття методології педагогічного дослідження в професійній освіті.
10. Методологія та методика проведення педагогічних досліджень в професійній освіті.

РОЗДІЛ 3. ПРОФЕСІЙНА ПЕДАГОГІКА

1. Зміст професійної освіти: поняття, структура, вимоги.
2. Документи, що відбивають зміст професійної освіти.
3. Принципи професійного навчання.
4. Виробничий процес.
5. Системи виробничого навчання в професійній освіті.
6. Методи, засоби та форми виробничого навчання.
7. Типи та структура уроків виробничого навчання.
8. Дидактичні складники професійної теоретичної підготовки: методи, засоби і форми професійного навчання.
9. Виховання як педагогічне явище.
10. Методи педагогічного вивчення особистості.
11. Закономірності, принципи, етапи виховного процесу.
12. Планування виховної роботи в навчальній групі в закладі професійної освіти.
13. Зміст, методи та форми виховної роботи в закладі професійної освіти.

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

1. Цілепокладання у навчанні.
2. Методика діагностики та корегування стану процесу навчання.
3. Основи формування навчального матеріалу.
4. Поняття технологій навчання та особливостей їхнього розроблення.
5. Мотивація освітньої діяльності.
6. Методика проєктування технологій формування нових знань.
7. Методика проєктування технологій формування виконавчих дій.
8. Методика проєктування технологій контролю професійних дій.
9. Методика планування освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
10. Розроблення й реалізація інтерактивних технологій навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
11. Розроблення й реалізація імітаційних технологій навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
12. Розроблення й реалізація проєктних технологій навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.
13. Розроблення й реалізація інформаційно-комунікаційних технологій навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

14. Розроблення й реалізація технологій дистанційного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

15. Змішане навчання у закладах професійної освіти.

16. Дуальне навчання у закладах професійної освіти.

РОЗДІЛ 5. ІННОВАТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1. Інноватизація освітнього процесу в професійній освіті.

2. Поняття освітньої інновації.

3. Класифікація освітніх інновацій.

4. Педагогічна інноватика як нова галузь педагогічної науки.

5. Структура педагогічної інноватики.

6. Специфіка педагогічної неології.

7. Специфіка педагогічної аксіології.

8. Специфіка педагогічної праксеології.

9. Основні поняття педагогічної інноватики.

10. Суть інноваційної діяльності педагога професійного навчання.

11. Інноваційний потенціал педагога професійного навчання.

12. Готовність педагога професійного навчання до втілення освітніх інновацій у професійну діяльність.

3. Критерії оцінювання

Форма вступного випробування – екзамен.

Екзаменаційний білет складається з трьох завдань творчого характеру.

Оцінювання підготовки вступників до аспірантури за результатами вступного іспиту з професійної освіти здійснюється членами комісії на основі отриманих відповідей на питання білетів. Оцінювання відбувається за 100-бальною шкалою. Оцінка результатів виконання завдань визначається на основі округленого середнього арифметичного бала, отриманого здобувачем освіти за відповіді на кожне завдання екзаменаційного білету. При виникненні дискусій, спорів щодо оцінки вирішальне слово має голова екзаменаційної комісії.

Відповідь на запропоноване завдання оцінюється по прийнятій бальній системі з виставлянням бала від 0 до 100:

– бал 35-59 виставляється при принципово невірному підході до розв'язання завдання;

– бал 60-73 виставляється, якщо надана неповна відповідь на запропоноване завдання, або вона містить значні помилки;

– бал 74-82 виставляється при повній відповіді, але з наявністю незначних неточностей і несуттєвих помилок при розв'язанні;

– бал 90-100 виставляється при повній, правильній і обґрунтованій відповіді на завдання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Список рекомендованих джерел

1. Березюк О. С. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб. для студентів гуманітарних факультетів / О. С. Березюк, О. М. Власенко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 212 с.
2. Бодненко Д. М. Моніторинг навчальної діяльності: навч. посіб. / Д. М. Бодненко, О. Б. Жильцов, О. Л. Лещинський, Н. П. Мазур. – Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 276 с.
3. Васильєв І. Б. Професійна педагогіка : конспект лекцій / І. Б. Васильєв. – Київ : НАУ, 2014. – 152 с.
4. Головенкін В. П. Інженерна педагогіка [Електронний ресурс] : підруч. / В. П. Головенкін. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. Режим доступу: http://psy.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/02/Injenerna_pedagogika.pdf
5. Гороль П. К. Сучасні інформаційні засоби навчання : навч. посіб. / П. К. Гороль, Р. С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. В. Шестопалюк. – Вінниця : ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2014. – 535 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – Київ : Академвидав, 2015. – 304 с. (Альма-матер).
7. Дольнікова Л. В. Професійна педагогіка: навч. посіб. / Л. В. Дольнікова, Н. В. Муқан : за ред. Н. Муқан. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 324 с.
8. Енциклопедичний словник. Освіта дорослих. – Київ : Основа, 2014. – 372 с.
9. Жигірь В.І. Професійна педагогіка: навч. посіб. / В. І. Жигірь, О. А. Чернега. – Київ : ТОВ «Кондор», 2016. – 336 с.
10. Зайченко І. В. Теорія і методика професійного навчання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. спеціальності 8.18010021 «Педагогіка вищої школи» / І. В. Зайченко. – Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2014. – 548 с.
11. Зайченко І. В. Педагогіка: підруч. / І. В. Зайченко. – Київ : Видавництво Ліра-К., 2016. – 608 с.

12. Зливков В. Л. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті / В. Л. Зливков, С. О. Лукомська. – Київ, 2022. – 184 с.
13. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: основні технології навчання: підруч. для студ. інж.-пед. спец. / О. Е. Коваленко, Н. О. Брюханова, Н. В. Корольова. – Харків : УПА, 2019. – 174 с.
14. Коваленко О. Е. Методика професійного навчання: дидактичне проектування: підруч. для студ. інж.-пед. спец. / О. Е. Коваленко, Н. О. Брюханова, Н. В. Корольова. – Харків : УПА, 2019. – 204 с.
15. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2015/05/prez_krpo.pdf (дата звернення: 25.08.2022).
16. Кулішов В. С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. / В. С. Кулішов – Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. – 68 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/724681/1/Кулішов%20В.С._навчальнометодичний%20посібник%202021.pdf.
17. Кучерявий О. Г. Педагогіка: Особистісно-розвивальні аспекти : навч. посіб. / О. Г. Кучерявий. – Київ, 2015. – 440 с. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/7231515>.
18. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень : навч.-метод. посіб./ В. В. Лаппо. – Івано-Франківськ : НАІР, 2016. – 284 с.
19. Левківський М. В. Історія педагогіки: підручник / М. В. Левківський, Д. І. Пащенко. – Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 380 с.
20. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій / В. П. Максименко. – Хмельницький : ХМЦНП, 2013. – 223 с.
21. Малафіїк І. В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. В. Малафіїк. – Київ : Слово, 2015. – 630 с.
22. Маценко Л. М. Педагогіка сімейного виховання: підруч. Вид. 3-тє, доп., перероб. / Л. М. Маценко. – Київ : ЦП «Компринт», 2019. – 376 с.
23. Методика професійного навчання: Частина 1: конспект лекцій для здобувачів освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) денної здобуття освіти / Укр. інж.-пед. акад.; упоряд.: Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Корольова Н. В. – Харків, УПА, 2020. – 201 с.
24. Методика професійного навчання: Частина 2: конспект лекцій для здобувачів освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) денної форми здобуття освіти / Укр. інж.-пед. акад.; упоряд.: Коваленко О. Е., Брюханова Н. О., Корольова Н. В. – Харків, УПА, 2020. – 80 с.
25. Мільто Л. О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посіб. – / Л. О. Мільто. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 156 с.
26. Москаленко А. М. Історія вітчизняної педагогіки: навч. посіб. / А. М. Москаленко. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. – 303 с.
27. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. Г. Мурашин; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». – Київ : Університет «Україна», 2014. – 562 с.

28. Національний освітньо-науковий глосарій. – Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. – 524 с.
29. Ничкало Н. Г. Педагогічна книга майстра виробничого навчання : навч.-метод. посіб. / Н. Г. Ничкало. – Київ : Вища школа, 2016. – 383 с.
30. Основи сучасної педагогіки: монографія / Т.О. Дмитренко, К.В. Ярьсько, В.М. Нагаєвта ін. – Херсон : видавництво ПП Вишемирський В.С., 2016. – 462 с.
31. Педагог професійної школи: методичний посібник /Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М. / Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. – К: ІПТО НАПН України, 2012. – 264 с
32. Професійна педагогіка : підруч. / О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, А. В. Семенова, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. – Одеса : Бондаренко М. О., 2020. – 575 с.
33. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика; монографія / А. А. Каленський, П. Г. Лузан, Н. М. Ваніна, Т. М. Пащенко, С. Г. Кравець, Т. В. Пятничук; за наук. ред. А. А. Каленського. – Житомир : «Полісся», 2018.– 256 с.
34. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С. В., Орищенко І. О. та ін. ; наук. консультант Антонова О. Є. ; наук. ред. Березівська Л. Д.]. – Київ, 2015. – 377 с.
35. Шевчук С. С. Дидактика професійної освіти: практикозорієнтований аспект: навч.-метод. посіб. / С. С. Шевчук, В. С. Кулішов – Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. – 212 с.
36. Штефан Л. В. Інноваційні технології в освіті: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. інж.-пед. спец. / Л. В. Штефан. – Харків : Точка, 2012. – 174 с.
51. Alpaydm, Y. & Cihad, D. (Eds). (2022). Educational Theory in the 21st Century. Science, Technology, Society and Education. Springer Nature Singapore Pte Ltd: Palgrave Macmillan. Retrived from https://www.turkiyemaarif.org/uploads/Maarif_Global_Education_Series.pdf.
52. Loveless, B. (April 12, 2022). 15 Learning Theories in Education (A Complete Summary). Retrived from <https://www.educationcorner.com/learning-theories-in-education/>.
53. Trede, F., & McEwen, C. (2016). Educating the Deliberate Professional. Preparing for future practices. Springer International Publishing Switzerland. Retrived from https://www.academia.edu/30868847/Professional_and_Practice_based_Learning_Educating_the_Deliberate_Professional_Preparing_for_future_practi.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: офіційний сайт: Режим доступу: <https://dnrb.gov.ua>.
2. Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

3. Закон України «Про освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

4. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.

6. Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>

7. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.mon.gov.ua

8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

9. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>

10. Онлайн бібліотека наукових підручників – Режим доступу <http://textbook.com.ua/psihologiya/>

11. Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти «Система педагогічної освіти та педагогічні інновації». Режим доступу: http://www.programs_edu_ер.

12. Сайт дистанційної освіти УІПА URL: <http://do.uipa.edu.ua/>.

13. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.

14. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка– Режим доступу <http://korolenko.kharkov.com/>.